

5. Вирок Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 01.05.2023 у справі № 345/1885/23 (№ в ЄДРСР 110558242). Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/110558242>

6. Тітюгін В.І. Конфіскація майна як вид покарання. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2022. № 1(17). С. 213–226.

7. Вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 09.12.2022 у справі № 712/10477/22 (№ в ЄДРСР 107795420). Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/107795420>

8. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 27.01.2023 у справі № 521/1893/23 (№ в ЄДРСР 108673358) . Пряме посилання на документ в системі «Прецедент»®: <https://precedent.ua/108673358>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-10>

**ПРАКТИКА ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 209 КК УКРАЇНИ,
БЕЗ ЗАСУДЖЕННЯ ЗА ПРЕДИКАТНИЙ ЗЛОЧИН**

Гладковський Михайло Олегович

*кандидат філософських наук,
аспірант кафедри кримінально-правової політики
та кримінального права*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(м. Київ)*

Одна з ключових змін, яка була внесена до ст. 209 Кримінального кодексу України (далі – КК) Законом України від 6 грудня 2019 р. «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», спрямована на виконання Україною взятих на себе міжнародно-правових зобов'язань, передбачених Конвенцією Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» від 16 травня 2005 р. Ця зміна спрямована на те, щоб покласти край не тільки дискусії про обов'язкову наявність вироку суду щодо предикатного злочину, як необхідну ознаку кримінально караного відмивання, але й дискусії про обов'язковість

одночасного засудження за легалізацію майна, одержаного злочинним шляхом, та предикатний злочин. Аналізуючи попередню редакцію ст. 209 КК О.О. Дудоров та Т.М. Тертиченко також вважають, що кваліфікація за цією статтею була можлива тоді, коли особа не притягувалась до кримінальної відповідальності за предикатне діяння. У такому випадку особа одночасно притягується до кримінальної відповідальності за предикатний злочин і за легалізацію (відмивання) коштів або іншого майна, одержаних унаслідок його вчинення, тобто за сукупністю цих злочинів, оскільки вона усвідомлює, що вчиняє відмивання таких коштів (майна) [5, с. 206].

Ще раніше В.М. Киричко та О.І. Перепелиця відзначали, що використання законодавцем в диспозиції ст. 209 КК терміну «суспільно небезпечне протиправне діяння», а не «злочин», обумовлено, зокрема тим, що легалізація майна може вчинюватися як після визнання особи злочинцем за вироком суду, так і до засудження особи, але після того, як було фактично вчинено суспільно небезпечне діяння [7, с. 117].

В юридичній літературі виділяють ситуації, за яких неможливо або дуже важко засудити правопорушника за вчинення предикатного злочину:

1) злочинець помер і тому не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності; 2) злочинець залишив межі юрисдикції, виїхав за кордон і не може бути виявлений або виданий; 3) відмивання коштів у великих масштабах, коли кошти можуть бути отримані в результаті ряду різних злочинів; 4) сплив строк давності для предикатного злочину; 5) предикатний злочин був скоєний за кордоном; 6) свідки предикатного злочину перебувають за кордоном, або померли, або надто бояться давати свідчення; 7) немає достатніх доказів для встановлення особи, яка вчинила предикатний злочин; 8) підозрюваний у скоєнні предикатного злочину був виправданий [6, с. 11]. Аналізуючи попередню редакцію ст. 209 КК О.О. Дудоров та Т.М. Тертиченко пропонували рецепт розв'язання зазначеного питання.

Правники вказували на те, що хоч наявність обвинувального вироку суду, яким особу визнано винуватою у вчиненні предикатного злочину, як і наявність іншого процесуального документа, що підтверджує факт вчинення такого злочину, полегшує доказування у справах про відмивання «брудних» доходів, для інкримінування ст. 209 КК достатньо встановленого за допомогою будь-яких об'єктивних даних усвідомлення особою того, що вона вчиняє дії з доходами, одержаними внаслідок вчинення предикатного злочину, що і має бути відображене в процесуальному рішенні суду [5, с. 206–207, 204]. Згодом аналогічну позицію висловили автори матеріалів тренінгу для суддів «Особливості

судового розгляду кримінальних проваджень щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» [8, с. 128].

Цілком підтримуючи наведені вище міркування маємо все ж поставити питання, чому законодавець змінюючи редакцію ч. 1 ст. 209 КК, зокрема, виключив визначення предикатного злочину, закріплене в примітці 1 до цієї статті? На нашу думку зроблено це було тому, що попри існуючі законодавчі положення та прогресивні погляди ряду правників на цю ситуацію ключовим індикатором були і залишаються результати правозастосовної практики, які однозначно вказували на несприйняття зазначених поглядів під час застосування ст. 209 КК у попередній редакції. Власний аналіз судових рішень, розміщених в ЄДРСР в період до набрання чинності наразі діючої редакції ст. 209 КК, дозволив відшукати лише один вирок яким особу було притягнуто до кримінальної відповідальності за легалізацію майна, одержаного злочинним шляхом, без одночасного або попереднього засудження за предикатний злочин, або за відсутності іншого процесуального документа який однозначно вказував на вчинення предикатного злочину [4].

Саме тому зміни, внесені Законом від 6 грудня 2019 р., спрямовані, зокрема, на те, щоб для інкримінування складу злочину, передбаченого ст. 209 КК, було достатньо встановити за допомогою будь-яких об'єктивних даних того факту, що майно одержано внаслідок вчинення предикатного злочину, що і має бути відображене в процесуальному рішенні суду безвідносно до того, яка процесуальна «доля» спіткала предикатний злочин. На думку О.В. Попович чинна редакція ст. 209 КК вкрай полегшує правоохоронним органам документування протиправної діяльності, оскільки не потрібно канонізувати факт вчинення предикатного діяння, а достатнім буде лише засвідчити наявність фактичних обставин, які доводитимуть, що майно одержано злочинним шляхом [9, с. 46]. За результатами власного аналіз 64 обвинувальних вироків судів першої інстанції, розміщених в ЄДРСР, які було постановлених протягом 2019–2022 років, вдалося відшукати 4 обвинувальних вироків у яких винних осіб було засуджено за вчинення злочину, передбаченого ст. 209 КК, без засудження за вчинення предикатного кримінального правопорушення. За результатами аналізу цих вироків можна виділити наступні випадки засудження за злочинне відмивання: 1) вирок за ст. 209 КК було постановлено щодо одних осіб тоді, як розслідування фактів скоєння предикатних злочинів відбувалось в іншому кримінальному провадженні щодо інших осіб про що зазначено у вирокі. При цьому у вирокі не йдеться про засудження за предикатний злочин [1];

2) засудження за ст. 209 КК за вчинення легалізації (відмивання) майна щодо якого фактичні обставини вказували про його одержання злочинним шляхом без будь-якої вказівки про розслідування предикатного злочину [2];

3) засудження за ст. 209 КК за вчинення легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом за межами України особи, яка не була обізнана з фактичними обставинами вчинення предикатного злочину але усвідомлювала злочинне походження коштів, які потрібно було легалізувати [3];

4) засудження за ст. 209 КК за вчинення легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом за кордоном у результаті вчинення кримінального правопорушення іншими особами. При цьому осіб, винних у вчиненні предикатних злочинів як і точний час вчинення предикатних злочинів слідством встановити не вдалось. Було лише встановлено, що це дії, що містять ознаки предикатного складу злочину відповідного виду вчинені на території іншої країни не пізніше певного періоду [4].

Враховуючи вищезазначене фактичні обставини, які свідчать про одержання майна злочинним шляхом, це будь-які відомості, що містяться в кримінальному провадженні про злочинну легалізацію або будь-якому іншому кримінальному провадженні, що здійснюється як на території України так і за кордоном, які підтверджуються прямими або непрямыми доказами та вказують на те, що майно, яке виступає предметом злочину, передбаченого ст. 209 КК, було здобуто в результаті вчинення суспільно-небезпечного, протиправного діяння, яке підпадає під ознаки будь-якого предикатного злочину, незалежно від наявності кримінального провадження щодо вчинення предикатного злочину.

Список використаних джерел:

1. Вирок Вищого антикорупційного суду України від 21.11.2019 р. у справі № 761/3762/19 / ЄДРСР. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/85801979> (дата звернення: 21.11.2021).

2. Вирок Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 26.09.2022 р. у справі № 346/4085/21 / ЄДРСР. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106444187#> (дата звернення: 30.09.2022).

3. Вирок Липовецького районного суду Вінницької області від 26.10.2020 р. у справі № 136/947/20 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92461108> (дата звернення: 28.09.2020).

4. Вирок Печерського районного суду м. Києва від 25.04.2019 р. у справі № 757/52249/18-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/81426229> (дата звернення: 22.11.2021).

5. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України : монографія. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.

6. Іен Ричардсон, Ігнасіо де Лукас Мартін. Посібник з питань виявлення, розслідування та кримінального переслідування відмивання коштів. Технічний документ. Червень 2021 року. 106 с.

7. Киричко В. М., Перепелиця О. І. Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Я. Тація. Харків : Право, 2010. 784 с.

8. Особливості судового розгляду кримінальних проваджень щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом / Др. Рамандіп Каур Шіна, Ахтирська Н. М., Огурецький В. П., Яковлева С. В. Матеріали тренінгу для суддів. 2018. 257 с.

9. Попович О. В. Протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, проблеми та шляхи їх вирішення. *Журнал східноєвропейського права*. 2021. № 89. С. 44–51.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-11>

МІНІМАЛЬНИЙ ВІК КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Горб Карина Юрївна

*студентка II курсу юридичного факультету спеціальності
262 «Правоохоронна діяльність»*

Національного університету «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя)

*Науковий керівник: **Тетяна Леоненко***

доктор юридичних наук, професор,

*завідувачка кафедри кримінального, цивільного та міжнародного права
юридичного факультету Національного університету*

«Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя)

Питання віку кримінальної відповідальності, як однієї з ключових ознак суб'єкта кримінального правопорушення, є надзвичайно актуальною в сучасному кримінальному праві. В Україні проблематикою встановлення мінімальних вікових меж кримінальної